

Борисов В. В.

ORCID 0000-0002-3117-2118

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки і методики навчання
Комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
(м. Запоріжжя, Україна) E-mail: borysow13@gmail.com

Вдовенко І. С.

ORCID 0000-0001-8036-862X

Доктор педагогічних наук, професор Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: vl1941@ukr.net

Гончаренко О. М.

ORCID 0000-0002-8882-6397

Доктор історичних наук, професор,
декан природничо-технологічного факультету,
професор кафедри теорії і методики технологічної освіти та комп'ютерної графіки,
професор кафедри історії та культури України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»
(м. Переяслав-Хмельницький, Україна) E-mail: oleksijghoncharenko@gmail.com

АНАЛІЗ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЇ СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито та обґрунтовано процес готовності майбутніх педагогів професійної підготовки до організації і забезпечення інклюзивного навчання. Встановлено, що діяльність закладу освіти повинна бути спрямована не тільки на створення спеціальних умов для навчання й виховання людей з особливими освітніми потребами, а й на забезпечення взаєморозуміння як між педагогами (фахівцями в сфері корекційної та загальної педагогіки), так і між студентами із особливими освітніми потребами і їх здоровими однолітками.

Доведено, що системний підхід створює можливість багатопланового розуміння процесів в умовах впровадження інклюзії, виявлення й обґрунтування зв'язків, механізмів діяльності субсистем, що знаходяться у розвитку, а також усвідомлення умов педагогічної компенсації ризиків і суперечностей. Застосування такого підходу дозволить виокремити сукупність параметрів інклюзивної освіти, що є найбільш значущими для розв'язання одного з головних завдань – соціалізації особистості з обмеженими можливостями здоров'я, що обумовить досягнення нею автономності й самостійності у житті.

Мета роботи – аналіз готовності майбутніх педагогів професійної підготовки до організації і забезпечення інклюзивного навчання.

Методологічною основою є системний, аксіологічний, синергетичний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, орієнтаційний, операційний підходи до процесу готовності майбутніх педагогів професійного навчання щодо організації та забезпечення інклюзивної освіти. Аналіз історіографічних джерел та наукових публікацій.

Наукова новизна: визначено процес готовності майбутніх педагогів професійної підготовки до організації і забезпечення інклюзивного навчання та обґрунтовано системний підхід, який дозволяє розкрити системні властивості педагогічного процесу в умовах інклюзії.

Встановлено, що показники, які характеризують той чи інший рівень готовності не виключають один одного, мають відносний характер, а тому слугують методичним

орієнтиром для відстеження динаміки формування компонентів готовності майбутніх педагогів професійного навчання до професійної педагогічної діяльності в умовах інклюзії. Інклюзія передбачає залучення людей з особливими освітніми потребами до масових закладів, де вважається за важливе зняти всі перепони на шляху до повної участі кожного в освітньому процесі.

Ключові слова: професійна освіта, інклюзивне навчання, системний підхід, мейнстрімінг, готовність.

Постановка проблеми дослідження. У педагогіці поняття «соціальна інтеграція» з'явилося у ХХ ст. і використовувалося переважно у США щодо проблем расових, етнічних меншин, з 60-х років ХХ століття поняття увійшло до мовного обороту Європи і почало використовуватися в контексті проблем людей з обмеженими можливостями здоров'я. На початок ХХІ століття за кордоном інтеграція у широкому соціально-філософському розумінні позначає форму буття, спільного життя звичайних людей і людей з обмеженими можливостями здоров'я, що передбачає забезпечення необмеженої участі людини з особливими потребами у всіх соціальних процесах, на всіх рівнях освіти, в час дозвілля, на роботі, у реалізації різноманітних соціальних позицій і функцій. Зазначимо, що у більшості розвинених країн світу це право закріплено на рівні законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Закордонна педагогіка розглядає інтеграцію як можливість спільного життя і навчання звичайних людей і людей з обмеженими можливостями здоров'я за підтримки і супроводу цього процесу заходами економічного, організаційного, дидактичного і методичного змісту. Особливості інклюзії в закладах професійно-технічної освіти й закладах вищої освіти досліджували Т. Єжова, А. Колупаєва, С. Литовченко.

Аналіз джерел дозволяє стверджувати, що проблема підготовки майбутніх педагогів професійного навчання до діяльності в умовах інклюзії актуальна і багатогранна, що зумовлює необхідність її подальшої розробки.

Мета роботи – аналіз готовності майбутніх педагогів професійної підготовки до організації і забезпечення інклюзивного навчання.

Методологічною основою є системний, аксіологічний, синергетичний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, орієнтаційний, операційний підходи до процесу готовності майбутніх педагогів професійного навчання щодо організації та забезпечення інклюзивної освіти. Аналіз історіографічних джерел та наукових публікацій.

Наукова новизна визначено процес готовності майбутніх педагогів професійної підготовки до організації і забезпечення інклюзивного навчання та обґрунтовано системний підхід, який дозволяє розкрити системні властивості педагогічного процесу в умовах інклюзії.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Мейнстрімінг (від англ. mainstream, тобто вирівнювання, доведення до поширеного зразку) – поняття, що використовується у закордонній літературі для позначення стратегії, за якої студент, що має інвалідність, спілкується з однолітками в межах різних програм, що дозволяє розширити їх соціальні контакти. Будь-які освітні цілі, зазвичай, не визначаються. Основними недоліками зазначених форм об'єднання (інтеграція, мейнстрімінг), на думку дослідників, є відсутність пристосованості освітнього середовища до потреб інвалідів. Студент з обмеженими можливостями змушений адаптуватися до наявних умов освіти, що в цілому залишаються незмінними [9; 11].

Отже, студент з обмеженими можливостями здоров'я повинен бути достатньо підготовленим щодо пізнавального і особистісного розвитку до навчання в масовому освітньому закладі. З метою полегшення процесу навчання передбачається введення системи дефектологічної, психолого-педагогічної допомоги людині.

«ЮНЕСКО визначає інклюзивне навчання як «процес звернення і відповіді на різноманітні потреби студентів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі».

Тобто це такий спосіб отримання освіти, коли студенти з особливими освітніми потребами навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання, – і це є альтернативою інтернатній системі, за якою вони утримуються та навчаються окремо від інших студентів, або домашньому та індивідуальному навчанню» [3].

Інклюзивне навчання – освіта, яка кожній людині, без огляду на наявні фізичні, інтелектуальні, мовні та інші особливості, надає можливість бути залученою у загальний (єдиний, цілісний) освітній процес і процес соціалізації, що надалі дозволяє дорослішій людині постати повноправним членом суспільства, знижує ризики його сегрегації й ізоляції [9; 11].

Загальнонавизнаним вважається, що інклюзивна освіта – це процес розвитку освіти, який передбачає доступність освіти для всіх та забезпечує доступ до освіти людям з особливими потребами.

Інклюзія передбачає розв'язання проблеми освіти людей з обмеженими можливостями за рахунок адаптації освітнього простору, освітнього середовища до потреб кожного студента, що обіймає реформування освітнього процесу врахування вимог ергономіки.

Отже, інклюзія передбачає залучення людей з особливими освітніми потребами до масових закладів, де вважається за важливе зняти всі перепони на шляху до повної участі кожного в освітньому процесі.

Американська педагогіка розглядає інклюзію як кардинальне перетворення масової освітньої організації під завдання і потреби спільного навчання звичайних людей і людей з особливими освітніми потребами.

Введення інклюзивного навчання розглядається як вища форма розвитку освітньої системи у напрямі реалізації права людини на отримання якісної освіти відповідно з її пізнавальними можливостями і адекватній її здоров'ю, середовищу за місцем мешкання.

Інклюзивне навчання і виховання – це довгострокова стратегія, що розглядається не як локальне нововведення, а як системний підхід в організації діяльності всієї освітньої системи за всіма напрямками в цілому.

На нашу думку введення інклюзії в освітню систему не повинно супроводжуватися зменшенням уваги до спеціальної освіти. Інклюзивне навчання постає як один з напрямів освіти, варіант надання освітніх послуг людині з обмеженими можливостями здоров'я.

Всі потребують збагачення досвіду соціальної і пізнавальної взаємодії, але кожній людині доцільно обирати доступну і корисну для її розвитку модель освіти. Освітня інклюзія має свої межі. У тих випадках коли для людини недоцільно спільне навчання, необхідно надати можливість навчатися у спеціалізованому закладі із забезпеченням умов для формування соціальних умінь, залучаючи до спільних програм.

Теоретичні підґрунтя науки є сукупністю висхідних філософських позицій, принципів, категорій, уявлень, що визначають напрям і характер усвідомлення об'єктивної реальності, загальні й часткові методи її пізнання, наукового проникнення в її сутність і закономірності розвитку з метою цілеспрямованого впливу на світ і взаємодії з ним.

Доцільно окреслити теоретичні позиції як підґрунтя побудови концепції інклюзивної освіти. Важливо виокремити таку основу, яка об'єднала би конструктивні ідеї для перспективи, інноваційного руху педагогічної науки і практики, що відповідає потребам сучасності і майбутнього.

Важливо не обмежуватися сукупністю еkleктично підібраних положень, що найбільш повно відповідають реалізації інклюзивної освіти. Це повинно бути визначення провідних системотворчих основ, що забезпечують розуміння напрямів руху педагогічної науки і практики до людини та особистості.

Сьогодні освітня практика побудована так, що досить часто вона поділяє людей на нормальних (ті що успішно опановують програму), для яких спрацьовують методи і засоби навчання та виховання й тих, яких важко навчити у звичайний спосіб, які не «вкладаються» у формат стереотипного педагогічного мислення і для яких не є результативними традиційні методики навчання, виховання.

Інклюзивні процеси у навчанні й вихованні людей позначаються як системні проблеми сучасного українського суспільства, відбувається порівняльний аналіз закордонного і вітчизняного досвіду.

Дослідження інклюзивних процесів у вітчизняній педагогіці відбувається, як у контексті процесів організації виховання і навчання людей з обмеженими можливостями здоров'я (корекційна педагогіка), так і в контексті проблем їх соціалізації і реабілітації. Дослідження мають переважно емпіричний характер, узагальнюють досвід інтеграції.

У сучасній ситуації накопиченого досвіду соціальної і освітньої інклюзії постає питання про пошук і чітке тлумачення методологічних, концептуальних основ, з позиції яких буде відбуватися дослідження процесів побудови інклюзивного навчання, так і процесів, що відбуваються всередині його.

Спроби змістовного обґрунтування проблеми в літературі досить часто обмежуються закликами до забезпечення реального права людей з порушеннями на повноцінну освіту. Зрозуміло, що концептуальне наповнення інтегрованої моделі освіти буде відбуватися поступово, відповідно до реалізації комплексних системних досліджень у цій галузі.

Становлення теорії нової освіти буде синтезом теорій, що обіймають філософські, педагогічні, психологічні, медичні й інші знання, а результати теоретичного пошуку будуть виконувати функцію наукових орієнтирів у практиці реалізації інклюзивного навчання, забезпечать його оптимальне функціонування. Основні положення інклюзивної моделі освіти повинні формулюватися з огляду на міждисциплінарний підхід, що передбачає дослідження проблеми з позиції різних наукових дисциплін, взаємну і спільну інтерпретацію об'єкта.

Пошук теоретичних основ інклюзивної моделі освіти вимагає узгодження положень багатьох наук:

– філософія виховання і освіти, з позиції якої інклюзія уявляється як процес розвитку сучасного цивілізованого суспільства, що реалізує культурологічну функцію освіти;

– педагогічна теорія, що окреслює сенси і значення реалізації цілеспрямованого освітнього процесу та визначає сутність основних компонентів як закономірності, цілі, принципи, категорії, методи;
– психологічні концепції, що пояснюють механізми соціалізації і розвитку в умовах інклюзивного педагогічного процесу.

Оцінюючи інклюзивну освіту як сучасну інноваційну освітню систему, дослідники наголошують на необхідності значного корегування світоглядних інваріантів її наукового аналізу, бо це не просто чергове реформування освітньої системи, а перехід до побудови принципово іншої цивілізаційної парадигми-постмодернізму, що відповідає вступу у посткласичний етап наукової картини світу.

Дослідники оцінюють інклюзивну освіту як сучасну інноваційну систему, що передбачає застосування сучасних методологічних уявлень при її моделюванні, а саме синергетичної концепції.

Пропонується залучити до категоріальної матриці системного аналізу такі додаткові категорії як тріадність аналізу, синхронія структурних змін, фрактальність моделюємих систем. У методології моделювання інклюзивної освіти передбачається застосування таких синергетичних концептів як «параметри управління», «параметри порядку, «точки біфуркації».

Системний підхід дозволяє розкрити системні властивості педагогічного процесу, створює можливості багатопланового розуміння процесів в умовах інклюзії, зрозуміти зв'язки і механізми взаємовідносин субсистем, що знаходяться у розвитку, а також усвідомити можливості педагогічної компенсації ризиків, що виникають і суперечностей, які супроводжують провайдінг інноваційних процесів [1; 6].

Системний підхід дозволяє моделювати педагогічний процес з урахуванням таких властивостей як цілісність, структурність, ієрархічність, взаємозалежність системи і середовища.

Освіта є складною й водночас стійкою та динамічною системою, що характеризується значною кількістю параметрів і зв'язків. В останні десятиріччя вона функціонує в режимі постійних глобальних змін, які обумовлені як зовнішніми так і внутрішніми викликами.

Нововведення – закономірність розвитку будь-якої системи, що викликає неузгодженість між підструктурами. Згідно положенням системного аналізу, при впровадженні інновації необхідно забезпечити, щоб нова модель була узгоджена з культурним середовищем, у якому доведеться функціонувати, входила у це середовище як природна складова частина.

Вірогідно, що і у самому середовищі повинні бути створені передумови, що забезпечать функціонування майбутньої моделі. Отже, не тільки модель повинна пристосовуватися до середовища, але й середовище необхідно пристосовувати до моделі майбутньої системи.

У контексті дослідження і моделювання педагогічного процесу на інноваційному підґрунті доцільно враховувати зазначену властивість інгерентності: в межах інклюзивного педагогічного процесу будуть повноцінно розв'язуватися визначені завдання за умови підготовки освітньої системи до реалізації інновації, якщо освітнє середовище буде гармонійно обіймати людей з особливими освітніми потребами, а не відкидати їх.

Для цього необхідно, щоб педагоги навчилися будувати власну професійну педагогічну діяльність в умовах інноваційних вимог педагогічного процесу. З іншого боку, модель повинна обіймати механізми адаптації до умов освітнього середовища масового закладу освіти.

Останнє може бути забезпечено такими умовами, як: готовність і здатність студента з особливими освітніми потребами входити у освітній процес, забезпечення різнорівневого супроводу розвитку людини з особливими освітніми потребами у масовому закладі освіти, надання спеціальної підтримки педагогам закладу освіти у процесі взаємодії з людиною із особливими освітніми потребами.

Застосування системного підходу створює можливість багатопланового розуміння процесів в умовах впровадження інклюзії, виявлення і обґрунтування зв'язків, механізмів діяльності субсистем, що знаходяться у розвитку, а також усвідомлювати умови педагогічної компенсації ризиків і суперечностей.

Визначення нової соціально-педагогічної парадигми, на думку Є. Кулика, Н. Ничкало, В. Онищенко [4; 5; 7; 8; 9] покликано подолати певну обмеженість особистісно-орієнтованого підходу, згідно якого акцент робиться на дослідженні соціального виховання, використання виховного потенціалу соціальних інститутів. За такого підходу осторонь залишаються питання про якість самого соціуму, про наявність його виховного потенціалу, про міру ефективності соціально-виховного потенціалу та низка інших.

З іншого боку, новій парадигмі вдається подолати і обмеженість середовищного підходу (суто соціологічного), в межах якого активно розробляються положення педагогіки соціальної роботи, покликаної використовувати виховний потенціал інститутів соціалізації для надання допомоги у задоволенні соціальних потреб людини. Для педагогіки інклюзії інтегративна соціально-педагогічна парадигма є цінною, перш за все, з позиції вивчення і пояснення способів й механізмів побудови соціального простору відносин як чинника виховання та соціалізації людей з урахуванням їх особливостей і можливостей. В межах підходу, можна охарактеризувати нову якість різнорівневих відносин. Цей підхід дозволяє дослідити проблеми залучення особистості у освітнє середовище, поєднавши декілька напрямів: соціальний розвиток особистості, педагогізація соціального середовища, забезпечення взаємодії особистості й середовища.

Базовим методологічним конструктом інклюзії може постати філософсько-антропологічний підхід. Антропологічний підхід у педагогіці – це такий філософський принцип, згідно з яким дослідження здійснюється з урахуванням досягнення комплексу наук про людину з метою отримати цілісне системне знання про людину в умовах розвитку і саморозвитку освітньо-виховних систем.

Філософсько-антропологічний підхід у сучасній методології виховання, на думку В. Андрущенко [10] і Є. Зеленова [2], дозволяє педагогічній теорії набути власне уявлення про цілісність людини і розвинути власну форму антропології. Антропологічна інтерпретація компонентів структури виховного процесу надає йому онтологічного характеру, а філософське розуміння людини – спрямованість всіх виховних зусиль на реалізацію природних сил і можливостей, закладених в сутнісних характеристиках людини.

Розгляд виховання як способу буття створює передумови для переходу від «педагогіки заходів» до «педагогіки буття», дозволяє збагатити понятійний апарат шляхом долучення до нього антропологічних понять – «сєнс життя», «сєнс профєсійної діяльності», «антропологічний час», «антропологічний простір», «душа» [1; 11].

Усвідомлення цих понять дозволить сутєво збагатити педагогіку інклюзії, визначити основи побудови соціального середовища, орієнтованого на суб'єктність особистості. Особливу цінність мають положення педагогічної антропології, що сконцентровано на обґрунтуванні шляхів розкриття сутнісних сил особистості, характеристик такого простору відносин, що сприяло б пізнанню студентом самого себе і досягненню гармонії з оточуючими. Провідні антропологічні принципи передбачають орієнтацію освіти на духовні сили особистості, віру у її можливості, що виключає «дефекторієнтованість» у поглядах на людину [10; 11].

Однією з основних ідей, що визначають спрямованість філософсько-педагогічного антропологічного знання, є ідея діалогу. Педагогічна антропологія є діалогічною за своєю природою і розглядає не тільки наслідки тих чи інших подій, що відбуваються з людиною, а і самі ці події, закономірності або зміни особистісних сенсів, що визначають судження і вчинки людини.

Досягнення довіри – підґрунтя життєвої стратегії людини. Отже, світоглядне вивчення проблем розвитку інклюзії як нової якості освіти особливо актуально і потребує застосування антропологічного підходу. Побудова педагогічного процесу як діалогу між учасниками освітнього простору передбачає високий рівень профєсійної компетентності педагога і низький рівень конфліктності. Для усвідомлення практики інклюзії, це є значущим з огляду на проблеми особистісного і профєсійного становлення людей з обмеженими можливостями здоров'я, питаннями про якість їх життя, працевлаштування, попередження маргінальності.

Відсутність системного підходу до формування готовності майбутніх педагогів до профєсійної педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі спричиняє дефіцит профєсійно-значущих компетентностей у майбутніх педагогів профєсійного навчання, відсутністю цілісного уявлення про зміст і особливості роботи в інклюзивному середовищі.

Когнітивний, практичний, мотиваційний, рефлексивний критерії у своїй сукупності дозволяють визначити міру готовності студентів до профєсійної педагогічної діяльності в умовах інклюзії. Але попри це рівень готовності до розробки дидактичних матеріалів для всіх учасників освітнього процесу на підґрунті універсального дизайну, методична підготовка для забезпечення інклюзивного навчання і володіння відповідними методиками мають межові оцінки середнього рівня.

Висновки. Готовність до профєсійної педагогічної діяльності з організації і забезпечення інклюзивного навчання за всіма компонентами знаходиться на середньому рівні. Аналіз отриманих результатів дозволяє встановити доцільність і систематичність роботи з формування й підвищення рівня готовності до профєсійної педагогічної діяльності з організації і забезпечення інклюзивного навчання.

Перспективи подальших досліджень. У ході впровадження інклюзивної освіти особливу увагу слід приділяти наступним аспектам:

- підготовці суспільства до толерантного сприйняття людей з психофізіологічними обмеженнями серед повноправних членів українського суспільства;

- взаємодії з інвалідами та їх найближчим оточенням, з метою формування у них відповідної ідентифікації;

- визначенню меж законодавчого простору для впровадження освітнього процесу в межах інклюзивного суспільства.

References

1. Борисов В. В. Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання». В. В. Борисов; Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка. Тернопіль, 2006. 528 с.
Borysov, V. V. (2006). *Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannia natsionalnoi samosvidomosti uchnivskoi ta studentskoi molodi* [Theoretical and methodological principles of formation of national self-consciousness of pupils and students]. *Doctor's thesis*. Ternopil, Ukraine.

2. Зеленов Є. Педагогічні основи планетарного виховання студентської молоді. *Вища школа*. 2008. № 12. С. 62-78.
Zelenov, Ye. (2008). Pedagogichni osnovy planetarnoho vykhovannia studentskoi molodi [Pedagogical bases of planetary education of student's youth]. *Vyshcha shkola – Higher school*, 12, 62-78.
3. Інклюзивне навчання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> (дата звернення 01.05.2020).
Inklyuzivne navchannia [Inclusive education]. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>.
4. Кулик Є. В. Проблеми технологічної освіти на етапі зміни суспільної парадигми. *Актуальні проблеми та перспективи технологічної і професійної освіти. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Тернопіль: ТИПУ імені Володимира Гнатюка. 2011. С. 53-55.
Kulyk, Ye. V. (2011). Problemy tekhnolohichnoi osvity na etapi zminy suspilnoi paradyhmy [Problems of technological education at the stage of changing the social paradigm]. *Aktualni problemy ta perspektyvy tekhnolohichnoi i profesiinoi osvity. Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii – Current problems and prospects of technological and vocational education. Proceedings of the international scientific-practical conference*. Ternopil, Ukraine, 53-55.
5. Кулик Є. В. Теоретичні аспекти професійної і технологічної освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка: збірник наукових праць*. Тернопіль: Видавничий відділ ТНПУ імені Володимира Гнатюка. 2016. № 2. С. 6-10.
Kulyk, Ye. V. (2016). Teoretychni aspekty profesiinoi i tekhnolohichnoi osvity [Theoretical aspects of vocational and technological education]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka: zbirnyk naukovykh prats – The Scientific Issue Of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*, 2, 6-10. Ternopil, Ukraine: Vydavnychiy viddil TNPU imeni Volodymyra Hnatiuka.
6. Литвинов А. Є. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті: навч. посібник. Суми. Університетська книга. 2017. 265 с.
Lytvynov, A. Ye. (2017). Pedagogichnyi provaidynh innovatsii v osviti: navch. Posibnyk [Pedagogical provision of innovations in education]. Sumy, Ukraine: Universytetska knyha.
7. Ничкало Н. Г. Українські концепції професійної освіти: тенденції і перспективи. *Науковий вісник Миколаївського державного ун-ту. Пед. науки: зб. наук, пр. Миколаїв, держ. ун-т імені В. О. Сухомлинського*. Миколаїв, 2008. Вип. 20. Т. 1. С. 8-19.
Nychkalo, N. H. (2008). Ukrainski kontseptsii profesiinoi osvity: tendentsii i perspektyvy [Ukrainian concepts of vocational education: trends and prospects]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho un-tu. Ped. nauky: zb. nauk, pr. Mykolaiv, derzh. un-t im. V. O. Sukhomlynskoho – Scientific Bulletin of V. O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University. Pedagogical Sciences*, 1, 8-19.
8. Онищенко В. Д. Фундаментальні педагогічні теорії: монографія. Львів: Норма. 2014. 356 с.
Onyshchenko, V. D. (2014). Fundamentalni pedahohichni teorii: monohrafiia [Fundamental pedagogical theories: monograph]. Lviv, Ukraine.
9. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод, посіб. / А. А. Колупаєва, О. М. Таранченко, І. О. Білозерська. Київ: А. С. К. 2012. 308 с.
Kolupaieva, A. A., Taranchenko, O. M., Bilozerska, I. O. (2012). Osnovy inklyuzivnoi osvity: navch.-metod, posib [Fundamentals of inclusive education]. Kyiv, Ukraine.
10. Філософія освіти. Навчальний посібник / За заг. ред. В. Андрущенко, І. Передборської. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. 329 с.
Andrushchenko, V., Peredborskoi, I (2009). Filosofiia osvity. Navchalnyi posibnyk [Philosophy of education. Tutorial]. Kyiv, Ukraine.
11. Хитрюг В. В. Інклюзивная готовность педагогов: генезис, феноменология, концепция формирования: монографія. М-во образования Респ. Беларусь; Барановичский гос. ун-т. Барановичи: БарГУ, 2015. 276 с.
Khytruh, V. V. (2015). Ynklyuzivnaia hotovnost pedahohov: henezys, fenomenolohiya, kontseptsyia formirovaniya: monohrafiia [Inclusive readiness of teachers: genesis, phenomenology, the concept of formation: monograph]. Belarus.

Borisov V.

ORCID 0000-0002-3117-2118

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Teaching Methods, Communal Higher Education Institution Khortytsia National Academic Rehabilitation Academy of Zaporizhzhya Regional Council (Zaporozhzhya, Ukraine) E-mail: borysow13@gmail.com

Vdovenko I.

ORCID 0000-0001-8036-862X

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» (Chernihiv, Ukraine) E-mail: vl1941@ukr.net

Goncharenko O.

ORCID 0000-0002-8882-6397

Doctor of History, Professor, Dean of the Faculty of Science, Professor of the Department of Theory and Methodology of Technological Education and Computer Graphics and the Department of History and Culture of Ukraine, Hryhoriy Skovoroda Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University (Pereyaslav-Khmelnytsky, Ukraine) E-mail: oleksijgoncharenko@gmail.com

ANALYSIS OF THE LEVEL OF FUTURE TEACHERS' READINESS TO ORGANIZE AND PROVIDE INCLUSIVE LEARNING AS AN INNOVATION OF MODERN PROFESSIONAL EDUCATION

The article describes and substantiates the process of future teachers' readiness to organize and provide inclusive education. It is established that the activity of an educational institution should be directed not only to creating special conditions for training and education of people with special educational needs, but also to ensuring mutual understanding between educators (specialists in the field of correctional and general pedagogy), as well as between students with special education needs and their healthy peers.

It is proved that the systematic approach creates the possibility of a multifaceted understanding of processes in the conditions of introduction of inclusion, identification and justification of connections, mechanisms of activity of subsystems in development, as well as awareness of the conditions of pedagogical compensation of risks and contradictions. The application of this approach will allow to distinguish the set of inclusive education parameters, which are the most important for solving one of the main tasks - socialization of a person with disabilities, which will lead to his achievement of autonomy and independence in life.

***The purpose of the work** is to analyze the readiness of future teachers of professional training to organize and provide inclusive education.*

***The methodological basis** is a systematic, axiological, synergistic, personality-oriented, active, competent, orientation, operational approach to the process of future teachers' readiness to organize and provide inclusive education. Analysis of historiographical sources and scientific publications.*

***Scientific novelty** defines the process of readiness of future teachers of professional training for the organization and provision of inclusive education and substantiates the systematic approach that allows to reveal the systemic properties of the pedagogical process in the conditions of inclusion.*

It is established that the indicators that characterize one or another level of readiness do not exclude each other, are of a relative nature, and therefore serve as a methodological guideline for tracking the dynamics of the formation of components of future teachers of professional training for professional pedagogical activity in the conditions of inclusion. Inclusion implies involving people with special educational needs in mainstream institutions, where it is considered important to remove all obstacles to the full participation of everyone in the educational process.

Keywords: professional education, inclusive learning, systematic approach, mainstreaming, readiness.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2020

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Л. Л. Макаренко